



**Drömmen om att bli lastbilschaufför  
– transportelevers syn på transportbranschen**



# Transportbranschen lockar unga

## – både tjejer och killar

En av vår tids stora utmaningar på arbetsmarknaden handlar om bristen på kompetens i många yrken. Transportbranschen är inget undantag.

De kommande tio åren bedöms rekryteringsbehovet till 50 000 lastbilschaufförer. Därför är det glädjande att så många unga är intresserade av att söka sig till Fordons- och transportprogrammet. Inriktningen transport har två sökande till varje plats och nio av tio av eleverna i årskurs tre hade det som sitt förstahandsval. Bland unga tjejer är lastbilschaufför i dag ett drömjobb och intresset för att bli egenföretagare är också stort, både hos tjejer och killar (Ungdomsfokus 2023).

Detta är bra nyheter för branschen.

Utmaningen handlar om att ta hand om det här intresset – att välkomna unga medarbetare och inte minst se till att de stannar kvar.

”

**Utbildningarna och branschen gör mycket rätt. Den här undersökningen bekräftar det och visar samtidigt vad det är vi behöver tänka mer på för att attrahera alla unga medarbetare.**

– Lena Törnstrand,  
*projektledare på TYA*

# Hur löser vi långsiktig kompetensförsörjning?

Vad tycker de unga eleverna själva om sin utbildning och hur uppfattas branschen? För att ta reda på det har TYA genomfört en undersökning med ungdomar som i dag går sista året på Fordons- och transportprogrammet inriktning transport.

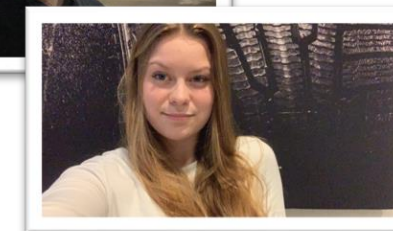
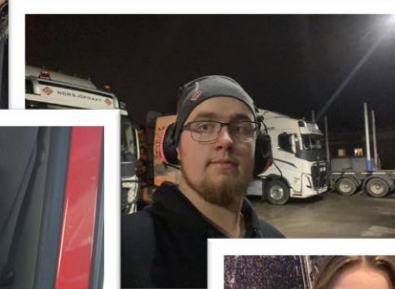
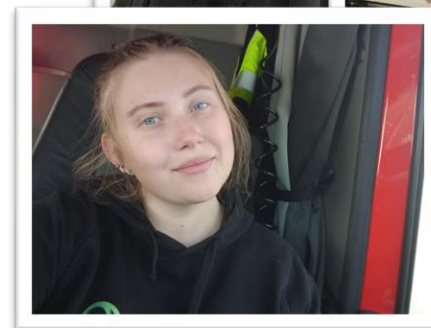
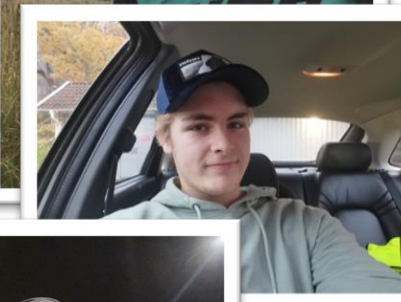
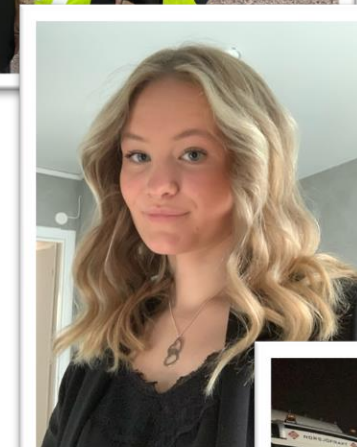
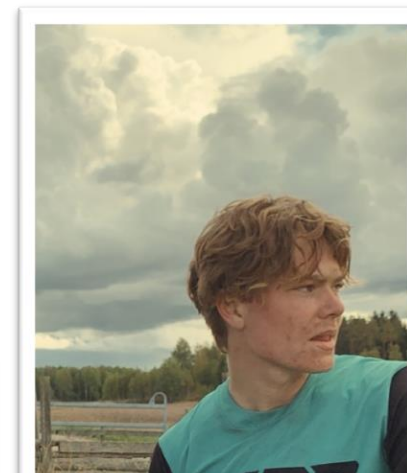
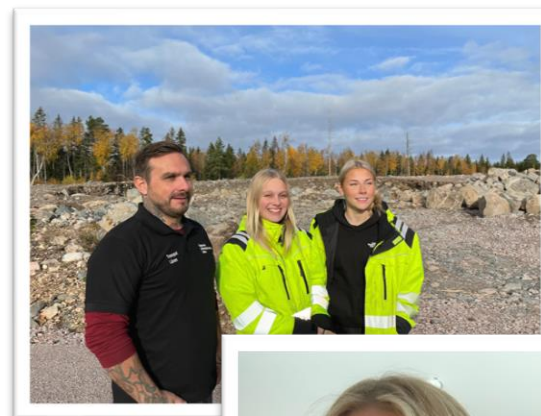
Vi undersöker vad ungdomarna har för förväntningar på den bransch som de ska komma ut i efter studenten. Är branschen attraktiv för dem? Och vad gjorde att de attraherades av både utbildningen och yrket?

Med den kunskapen hoppas vi på att skapa en ökad förståelse om ungas drivkrafter och förväntningar och vad som gör att den unga arbetskraften väljer och stannar i transportbranschen.



# Om undersökningen

- En enkät gick ut till avgångselever på Fordons- och transportprogrammet med inriktning transport.
- Enkäten genomfördes oktober 2023.
- Syftet med enkäten var att fånga elevernas syn på sitt yrkesval, på de erfarenheter de hittills skaffat sig under utbildningen, på branschen samt att ställa detta mot de förväntningar de har inför framtiden.
- Enkäten besvarades av strax över 1 000 elever med en fördelning av tjejer och killar om 40/60 procent.
- Svar finns från elever i skolor i hela Sverige och med en representation från 73 skolor av 95.
- TYA har samarbetat med undersökningsföretaget Origo Group.



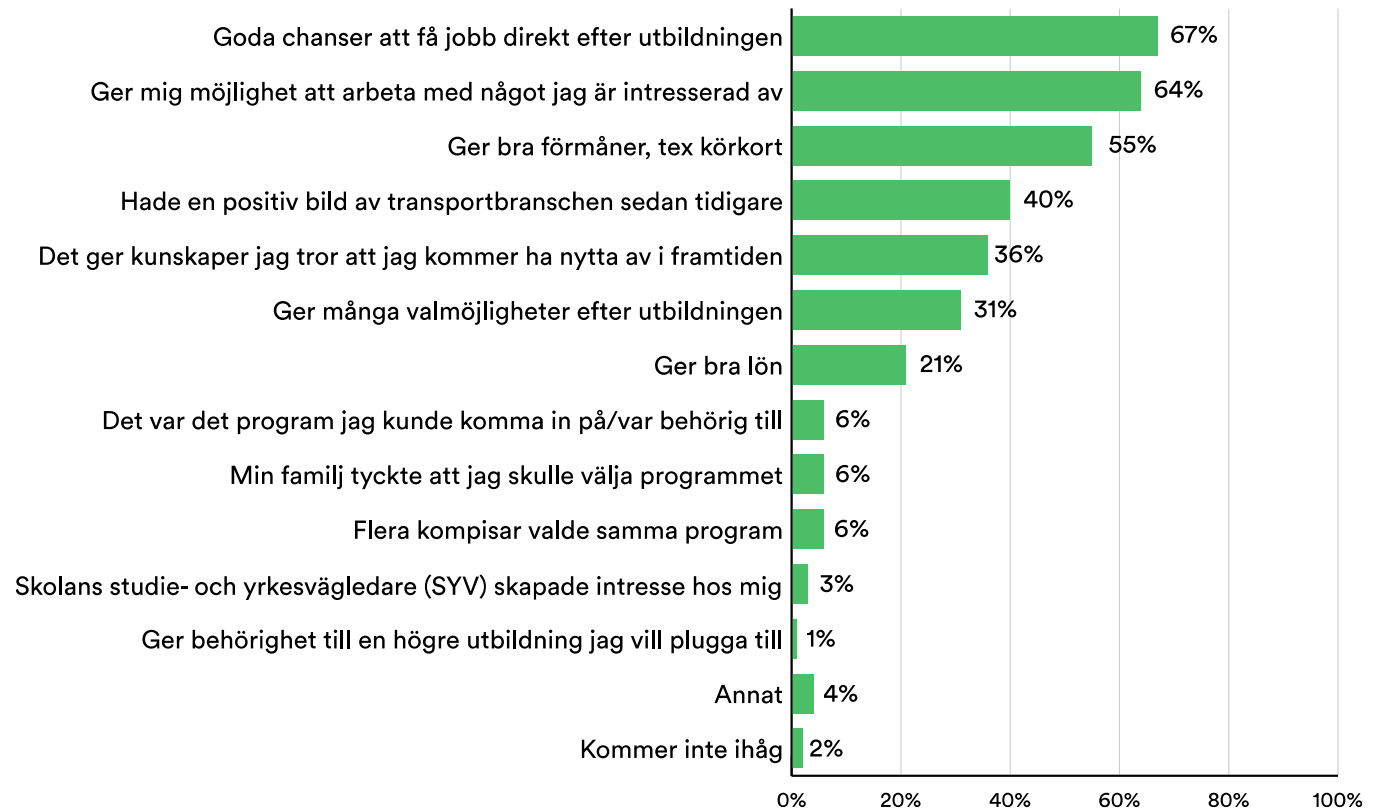
# Del 1

Så tycker transporteleverna om sin utbildning

# Goda chanser till jobb och personliga intressen viktigast vid val av transportutbildning

- Personliga intressen och arbetsmöjligheter i framtiden är de viktigaste anledningarna till att unga väljer utbildningen. De är flera som har en positiv bild av branschen sedan tidigare och tror att utbildningen kommer ge dem valmöjligheter till framtiden.
- Det är färre som upplever att de valt programmet för att andra sagt att de ska göra det.
- De ungdomar som attraheras av utbildningen verkar främst ha ett intresse i grunden.

## Vad var anledningen till att du valde ditt nuvarande gymnasieprogram?



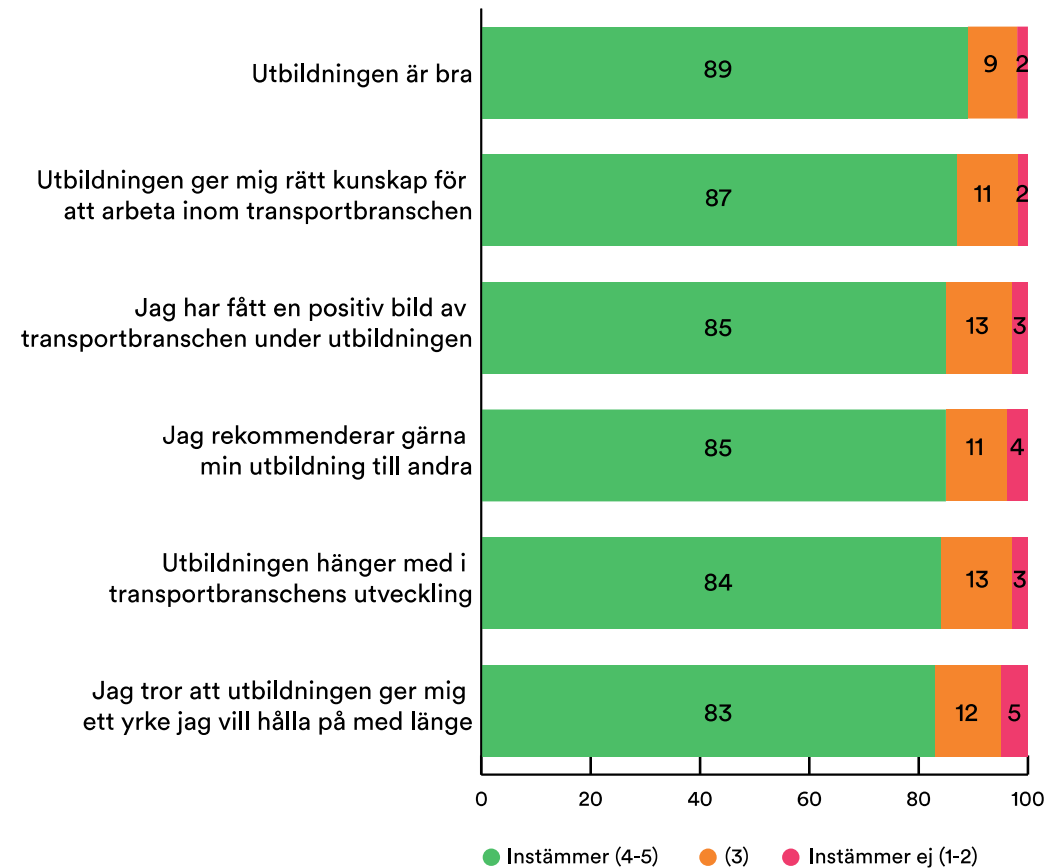


# Stor nöjdhet med utbildningen

## – bedöms ge rätt kunskaper för yrket

- Nästan 90 procent av de tillfrågade eleverna instämmer i att utbildningen är bra.
- De upplever att de får rätt kunskaper för att jobba i transportbranschen och instämmer i att utbildningen hänger med i utvecklingen.
- De allra flesta tror också att de kommer att stanna länge i yrket som de utbildats i.

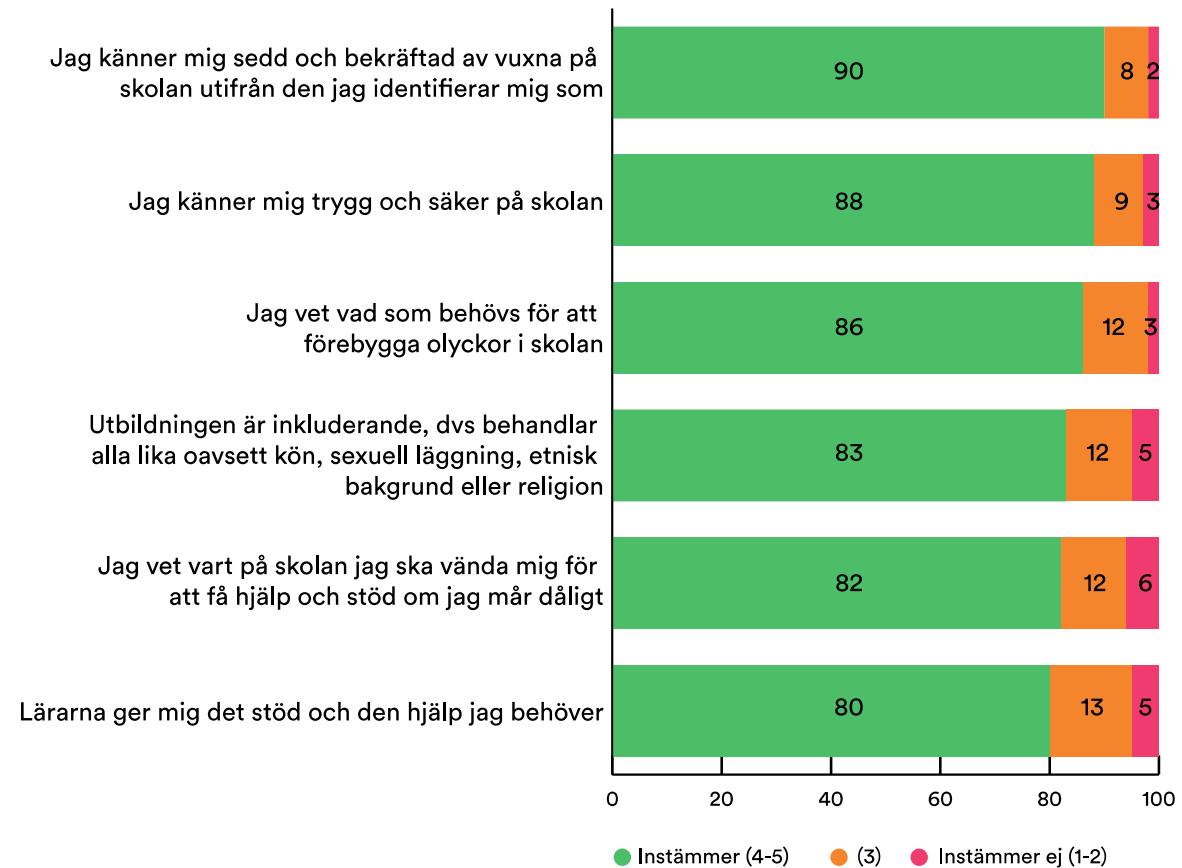
Hur väl håller du med i följande påståenden när det kommer till din utbildning på Fordons- och transportprogrammet med inriktning transport?



# Elever som känner sig trygga och sedda

- Eleverna instämmer i hög grad i att skolan skapar en trygg lärandemiljö, där de upplever sig trygga och säkra samt får stöd och hjälp.
- I Skolverkets reviderade styrdokument för 2025 betonas vikten av att utbildaren är relevant för sin samtid inom samhällsutveckling, hållbarhet, teknikutveckling och jämställdhet.
- Resultatet kan tolkas som att skolorna kommit långt för att möta Skolverkets krav.

## Hur väl håller du med i följande påståenden när det kommer till din utbildning på Fordons- och transportprogrammet med inriktning transport?





# En bra utbildning med gott rykte – väger tungt vid val av utbildning\*



**89 %**

anser att  
utbildningen är bra



**83 %**

anser att utbildningen ger  
dem ett yrke de vill stanna i



**85 %**

rekommenderar  
utbildningen till andra

(\*Ungdomsbarometern 2022)

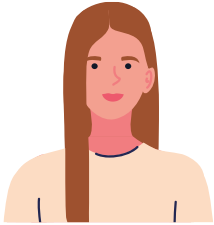
# Hur ska branschen lyckas attrahera alla elever?

**Branschens förmåga till kompetensförsörjning** beror på hur väl man lyckas attrahera alla elever som går på Fordons- och transportprogrammet inriktning transport. För att inte tappa elever längst vägen krävs det att branschen är medveten om vilka olika utgångspunkter och förutsättningar som finns bland eleverna.

Undersökningen visar att det finns tre grupper av svarande – med olika behov för att uppleva branschen som attraktiv.



# Elevers utgångspunkt behöver vägas in vid attraktivitet



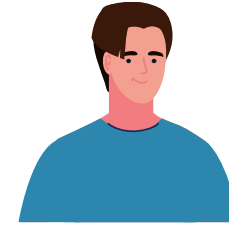
## Den målmedvetna, 45 procent

Har ett genuint intresse för yrket och påverkas inte av yttre faktorer vid val av utbildning. Har en mycket positiv bild av utbildningen, som ses som en mellanlandning innan målet att bli lastbilschaufför. Trots ett bra utgångsläge kan det vara utmanande för utbildare och bransch att engagera denna grupp inom verksamhetsområden som den inte är lika intresserad av.



## Den ambivalenta, 30 procent

Har övervägt flera utbildningar men bestämde sig slutligen för denna. Utbildningens kvalitet och rykte är av stor betydelse för att denna grupp ska attraheras av och välja den. Deras nuvarande positiva bild av utbildning och bransch spelar roll inför deras framtida yrkesval.



## Den pragmatiska, 25 procent

Har övervägt flera utbildningar och har i större grad påverkats av yttre faktorer, som vänner och familj eller utifrån egna förutsättningar (betyg) när de landat i utbildningen. Har en positiv bild av utbildning och bransch men här återfinns lägre omdömen jämfört med de andra grupperna. För att locka hela denna grupp till branschen behövs en hög attraktionskraft.

# Hur ska skolan och branschen lyckas behålla alla elever?

**Att det finns tre** grupperingar i urvalet av elever är en viktig kunskap även för skolorna och lärarna. I analysen blir det tydligt att grupperingarna finns i olika omfattningar inom olika skolor.

Skolor med hög attraktivitet och stor elevnöjdhet tenderar att ha fler "målmedvetna elever". De har också i större omfattning denna utbildning som ett förstahandsval.

Skolor med lägre attraktivitet har färre förstahandsvalssökande. Eleverna har i större omfattning väglets av andra, som föräldrar och SYV, och lämnar mindre positiva omdömen om utbildningen.

Det är viktigt att alla skolor har en strategi och arbetar med sin attraktivitet utifrån faktumet att det inom programmet kommer att finnas olika grupperingar, som har olika intressen.

## **En dialog bör föras med:**

- Grundskolans studie- och yrkesvägledare, om vilken kunskap som det är viktig att eleverna får ta del av.
- Branschen - där skolan beskriver sina utmaningar och hur branschen kan vara en del av lösningen genom att anpassa APL.
- Yrkeslärarna - hur deras pedagogik och undervisningsätt bör anpassas efter elevernas utgångspunkt.



**Jag tyckte det lät roligt och man  
får många jobb­möjligheter.**

*Fritextsvar ur undersökningen.*

# Del 2

Transportelevernas syn på transportbranschen

# Branschen upplevs ge rätt stöd under APL

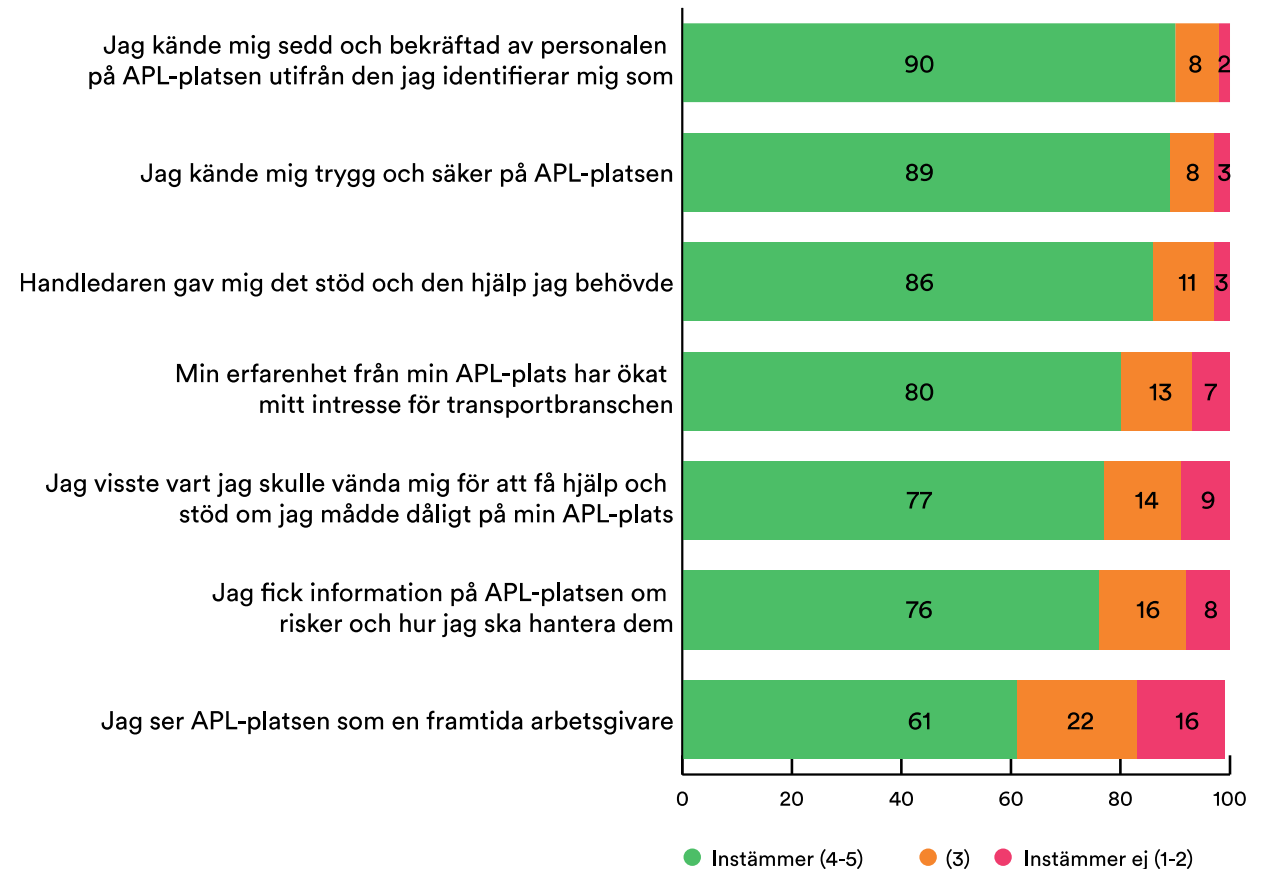
Eleverna möter branschen under minst 15 veckor av skoltiden när de har sitt arbetsplatsförlagda lärande, APL.

Det är ett stort ansvar för branschen att ta emot APL-elever. Förutom att eleverna ska vara trygga och säkra ska de nå skolans utbildningsmål i företagets verksamhet.

Eleverna har överlag en mycket positiv erfarenhet av sin APL. De flesta upplever att de fått den stöd och hjälp som de behöver och upplevde sig sedda och bekräftade.

Det är också tydligt att APL ökar elevernas intresse för branschen, det uppger hela 80 procent.

## Hur väl håller du med i följande påståenden när det kommer till din APL?





# Elever vill stanna i branschen

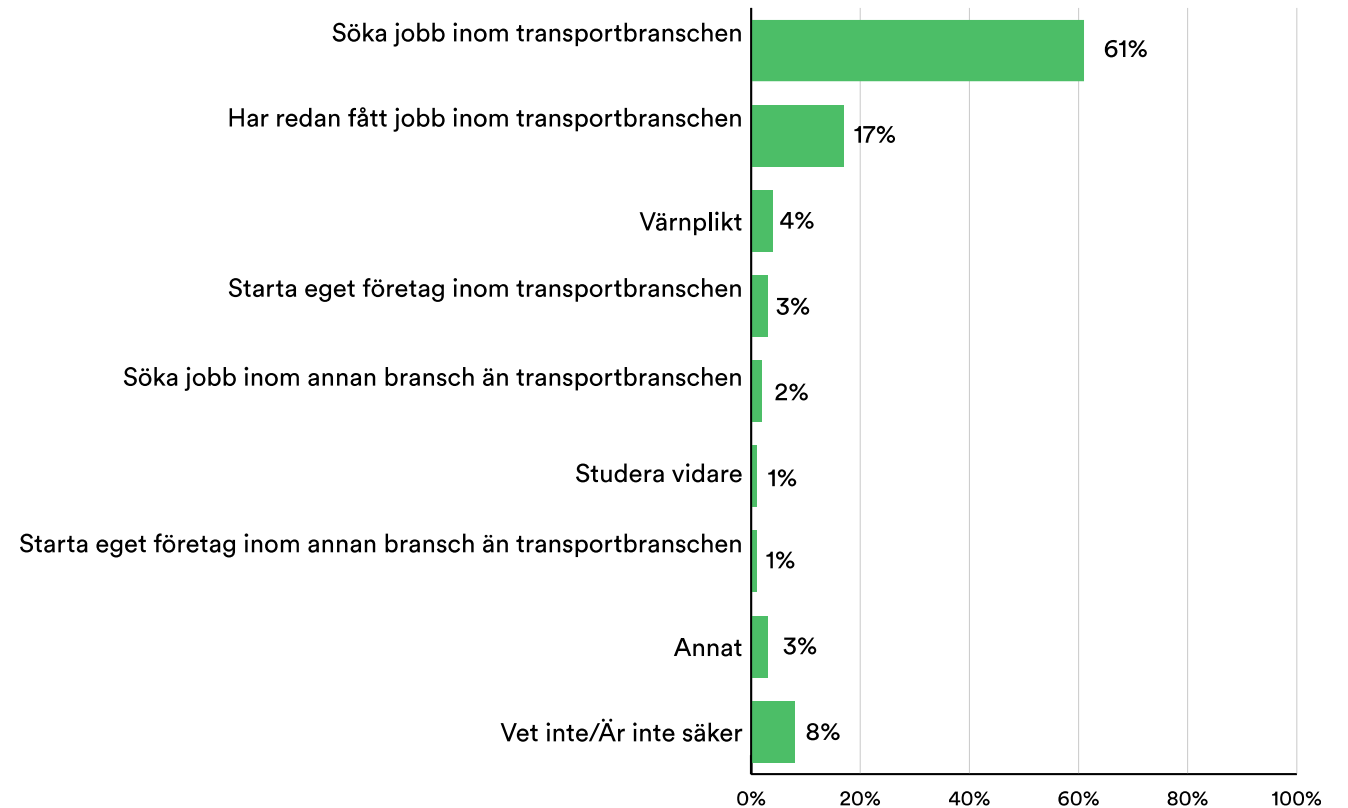
De flesta elever är intresserade av att bli en del av branschen.

Hela 81 procent har bestämt sig redan nu för att stanna i branschen.

Det finns dock några, 8 procent som uppger att de inte är säkra.

Det är en låg andel elever som anger att de är intresserade av vidare studier, 1 procent, vilket också framgår i den statistik Skolverket tillhandahåller.

## Vad planerar du att göra efter avslutad utbildning?



# APL – ett viktigt första möte med branschen



**81 %**

har bestämt sig för att stanna i branschen.



**61 %**

ser sin APL-plats som en framtida arbetsgivare



**17 %**

har en framtida anställning i branschen redan höstterminen i årskurs 3.

# Så vill unga mötas av branschen

För att ta reda på hur eleverna upplever transportbranschen och vad de värderar högt hos en framtida arbetsgivare, har två frågeställningar undersökts: Vilka av dessa påståenden tycker du passar in på transportbranschen? När du tänker på val av framtida arbetsgivare, hur viktigt är då följande saker för dig?

Genom att kombinera frågeställningarna och svaren har vi kunnat identifiera de områden branschen behöver utveckla för att möta elevernas förväntan.

Det kan vara så att transportbranschen är starkare inom dessa områden än vad eleverna upplever, men då behöver man också tydligare kommunicera detta.



# Skillnader mellan elevers förväntan med hur branschen uppfattas

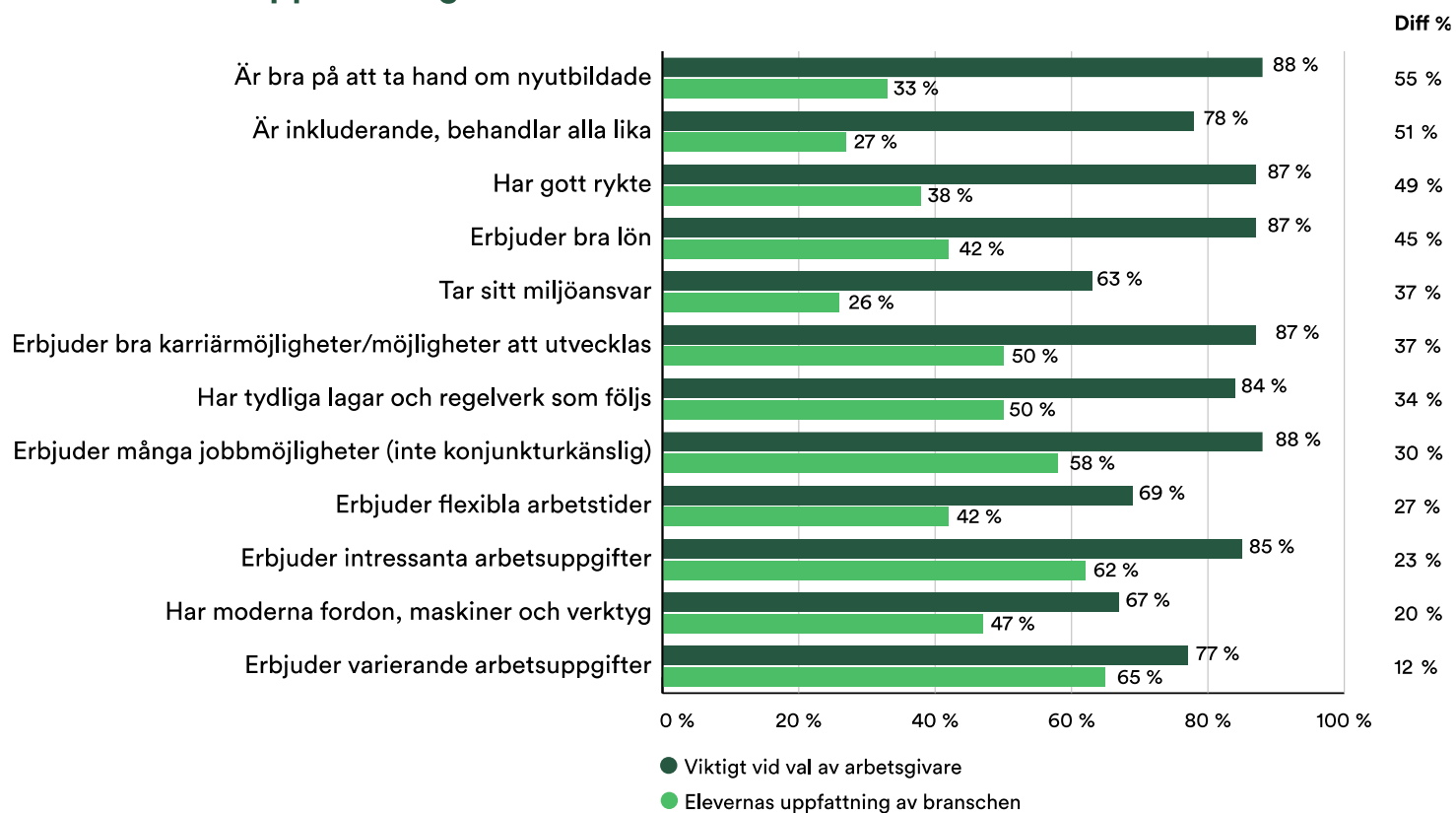
För att identifiera skillnaden mellan elevers uppfattning om branschen, jämfört med deras förväntan på branschen, redovisas frågeställningarna bredvid varandra.

Det ljusgröna området motsvarar frågan om elevernas uppfattning om branschen. Det mörkgröna området motsvarar den förväntan de har på branschen.

Den procentuella "differensen" beskriver hur långt ifrån branschen upplevs erbjuda det eleverna efterfrågar.

Exempelvis tycker 88 procent att det är viktigt med en bra introduktion för nyutbildade. Men endast 33 procent upplever att branschen är bra på att ta hand om nyutbildade. Det ger en differens om 55 procent. En viktig signal för branschen.

## Viktiga aspekter hos en arbetsgivare jämfört med hur man uppfattar egna branschen



# Trygghet framför moderna fordon

## – vid val av arbetsgivare

Varierande och intressanta arbetsuppgifter samt moderna fordon är de områden där branschen uppnår den höga nivå som är attraktivt för eleverna.

Det finns dock områden där branschen inte motsvarar elevernas förväntan, som bör utvecklas för att upplevas som attraktiva för eleverna.

Listan här intill beskriver, i fallande skala, de förbättringsområden branschen har för att öka sin attraktivitet bland ungdomar.

Det är viktigt att poängtera att transportbranschens aktörer kan vara bättre på exempelvis introduktion eller inkludering än vad eleverna upplever. Därför bör man lägga större vikt vid att kommunicera kring dessa områden, och beskriva hur man arbetar – för att på så sätt öka sin attraktivitet hos eleverna.

1. Introduktion
2. Har gott rykte
3. Erbjuder bra lön
4. Inkluderande
5. Erbjuder bra karriärmöjligheter

# Tjejer värderar karriär och inkludering

I dag består transportbranschen av nio procent tjejer. Den siffran kommer att förändras på bara några års sikt eftersom andelen tjejer på Transportprogrammet ligger på 34 procent. Enligt undersökningen värderar tjejer och killar i stort sett samma saker. Men det finns ändå några skillnader. För att lyckas vara en mer attraktiv framtidsbransch för både tjejer och killar bör branschen vara medveten om och ta hänsyn till skillnaderna.

- Tjejer tycker i högre grad att branschen erbjuder många jobbmöjligheter och varierande arbetsuppgifter.
- Tjejer anser i högre grad att det är viktigt att arbetsgivaren är inkluderande, tar sitt miljöansvar samt följer lagar och regler
- Tjejer anser i högre grad att det är viktigt att arbetsgivaren erbjuder bra karriärmöjligheter och är bra på att ta hand om nyutbildade.
- Tjejer instämmer i högre grad att de vet var de ska vända sig för hjälp och stöd under APL.
- Killar upplever sig ha bättre koll på arbetsmarknadens behov och baserar sitt utbildningsval mer med tanke på arbetsmarknad.
- Killar har i högre grad redan under utbildningen fått ett jobb inom branschen.
- Killar är mer intresserade av att starta eget inom transportbranschen.
- Killar instämmer i högre grad i att de fick information om risker och riskhantering under APL.

# Fem insikter om ungdomar på Fordons- och transportprogrammet inriktning Transport

## 1. En generation som prioriterar trygghet

Ungdomarna som valt Transportprogrammet tillhör en generation som prioriterar trygghet, utbildning och fast anställning. Det är också en generation som ser vikten av en god introduktion och önskar mentorer som stödjer dem inledningsvis i deras arbetsliv\*.

## 2. Transportprogrammet är en attraktiv utbildning i deras ögon

En bra utbildning är den viktigaste parametern vid skolval. På Fordons- och transportprogrammet inriktning transport upplever 89 procent av eleverna att utbildningen är bra och 83 procent rekommenderar utbildningen till andra.

## 3. APL ökar intresset för branschen

Att erbjuda en bra APL är avgörande för branschen. APL ökar elevernas intresse för att arbeta i branschen och gör att 61 procent av eleverna också kan tänka sig att ta en anställning i APL-företaget.

## 4. De vill arbeta på företag med gott rykte

För att öka branschens attraktivitet mot ungdomar bör branschen utveckla sin förmåga att introducera, inkludera och utveckla sitt employer brand.

## 5. Branschen kan lyckas attrahera alla elever

Med en kvalitativ utbildning, relevant APL och ett genomtänkt bemötande, kan branschen attrahera fler elever och på så vis göra lastbilsyrket till ett drömjobb för alla unga på Transportprogrammet.





**Jag gillar friheten och  
variationen med transport.**

*Fritextsvar ur undersökningen.*

**Stort tack till eleverna i årskurs tre på Fordons- och transportprogrammet som valt att svara på enkäten!**

**Källhänvisning:**

- Skolverkets styrdokument
- Ungdomsbarometern 2022
- Ungdomsfokus 2023



**Transportfackens Yrkes-  
och Arbetsmiljönämnd**